השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא צז.

מסורת הש"ס

דינא הכי. שיעלם לו כלי עשוי וממוקן [ב]והתנן (ב"ק ד' י:) גבי ניזקין תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בגבילה ששמין לו הגבילה של בהמתו שמתה ע"י זה שהזיקה לו ועליה מוסיף ומשלם דמיהן ה"נ ישומו לו שכרי הרעשון ועליהן יעלם דמיו חה ילך ויטלת ויקנה לו כלי אחר: **ואיפטר.** דה"ל מתה מחמת מלאכה: **כה"ג מאי.** מי הוי מתה מחמת מלאכה או לא: **דגשי קטלוהו.** לא היה לו ליפול בידן: **וחכיל.** נתחמם: **דגשי קטלוהו.** בעל בעילות הרבה ומת: **שמלא.** נוטע כרמים למחצה: **אומנא.** [ג]מקיז דם: **ספר.** המספר את אנשי העיר בתפסורת: **כשאלה בבעלים דמי.** אם משהיה זה במלאכתו שאל הימנה בהמה באותה שעה ומתה פטור: **רבנן.** בני בית מדרשו: **שאיל לן מר.** רבינו נשאל לנו למלאכתנו ללמוד לנו תורה שיושב ומלמד לנו תורה כל היום ואם נשאל ממנו בהמה ומתה ניפטר: **אמון שאילתון לי.** למלאכתי שבשאלתי תפץ להתחיל במסכת אחרת שלא תשכח ממני אין אתם יכולין למחות בידי: **ביומא דכלה.** כשדורשין לפני הרגל בהלכות הרגל דלא מצי לאשתמוטי למילתא אחריתי: **אינהו שאילו ליה בשאר יומי.** שאילו גרסינן: **כודנייפא.** פרידה: **בבעלים.** שהיה מסייעו בשעת שאילה: **למיסר.** לראות שלא יכנו במשאה: **ומתה כדרכה בי גנב.** ואע"ה מיחיין דאי נמי שבקה מלאך המות בי גנב הוה קיימא כדאמרינן בפרק המפקיד (לעיל לו:) הלך משגנבה מייב בתשלומין: **גניבה בבעלים.** גניבה זו שאתה מחייבו בבעלים היא שכירותה בשעת שכירות כשנכנסה לרשותו ותניא לעיל (ד' לה:) היה עמו בשעת שאילה אין צריך להיות עמו בשעת שכורה ומתה: **מתני' המשאיל אומר שאולה מתה.** משאל אחת ושכר אחת קאי: **כיום שהיתה שאולה מתה.** קאי אשאלה היום ושכרה למחר: בשעה

מיפשע פשעו בה אלא איגנובי איגנוב ומתה כדרכה בי גנב הוי ואתו לקמיה דרבא וחייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא גניבה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק: **מתני'** [ד]השואל את הפרה שאלה חצי יום ושכרה חצי יום ושכרה למחר שכר אחת ושאל אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה בשעה

מלמדין אותו לשלם השכרים כיון שהם כרשות משאיל והא דאמר בירושלמי מנין שאין שמין לא לגנב ולא לגזלן ואמר ר' אבא בר ממל חייב שניס יעלם ולא מתים עד כאן בגניבה בגזילה מנין מ"ר בון והשיב [את] הגזלה אשר גזל לאו היינו שיעלם לו חייב ממש בהמה אחרת ולא קונין אלא ה"ק חייב שניס יעלם אאם עודם חייב והחלו יחזירם כמו שהם אבל החלו מתים צריך ליתן פחת מ"ג (ו) חייב שיעלם הכל משלם בלא פחת כמו (ב"ק ד' פה.) אחייב לקרן כעין שגנב וכן משמע בירושל' דקדושין דהתם קאמר מנין שאין הבעלים מטפלים בגבילה מ"ר אבא בר ממל חייב שניס יעלם ולא מתים משמע דבפחת גבילה איירי ולפי זה הא דפליג ר"ל בפ"ק דבבא קמא (דף יא.) דקאמר שמין לגנב ולגזלן יש להוכיח דשיעור אינו קונה ולהכי הוי פחת לבעלים וא"ת דר' אלעזר גופיה במרובה (ב"ק דף פח.) קאמר תדע שהתם גניבה הוי יאוש בעלים כו' מה טביחה דאהנו מעשיו אף מכירה דאהנו מעשיו והיכי אהנו מעשיו דטביחה אי שיעור אינו קונה אלמא משמע דאהני מעשיו אקנאה בשיעור מעשה וי"ל דאהנו מעשיו לאו דאהנו לענין קנין אלא דאהנו לענין לקלקל ולהפסיד ממון בעבירת הבהמה מ"ג הא דאית ליה דשיעור לא קני היינו במתה מאליה או נרגא דאיתבר מאליו אבל בידים כגון עבירה קני בשיעור מעשה: **בי האי גוונא מאי.** תימה מאי קמבעי ליה הלא מתה ממש מחמת מלאכה וי"ל דאיבעי ליה אם שיעה בתה שהוליכה למקום שהרבה עכברים מצויין אבל אין לו לשמור שלא יהרגוהו:

ומתה כדרכה בי גנב. ואם תאמר מה צריך לומר דמתה בי גנב ויש לומר משום דנזה טעו אותם שסברו שמתה בפשיעה: **שאלה** חצי היום ושכרה חצי היום. לא זו אף זו קתני לא מיבעיא שאלה חצי היום ושכרה

פחת דמשאיל כמו דניזק וכן פ' ריב"ם אלא שהוסיף ופי' דפליגי אפילו היכא דליכא פחת דלרב שנשבר כלי ברשות שואל פוחתין לו שיעלם לו דמי נרגא מעליא ואין מלמדין אותו לשלם השכרים ומ"מ אם לא לשלם השכרים בתשבון יעלם אבל לרב בהגא ולרב אחי מלמדין אותו לשלם השכרים כיון שהם ברשות משאיל והא דאמר בירושלמי מנין שאין שמין לא לגנב ולא לגזלן ואמר ר' אבא בר ממל חייב שניס יעלם ולא מתים עד כאן בגניבה בגזילה מנין מ"ר בון והשיב [את] הגזלה אשר גזל לאו היינו שיעלם לו חייב ממש בהמה אחרת ולא קונין אלא ה"ק חייב שניס יעלם אאם עודם חייב והחלו יחזירם כמו שהם אבל החלו מתים צריך ליתן פחת מ"ג (ו) חייב שיעלם הכל משלם בלא פחת כמו (ב"ק ד' פה.) אחייב לקרן כעין שגנב וכן משמע בירושל' דקדושין דהתם קאמר מנין שאין הבעלים מטפלים בגבילה מ"ר אבא בר ממל חייב שניס יעלם ולא מתים משמע דבפחת גבילה איירי ולפי זה הא דפליג ר"ל בפ"ק דבבא קמא (דף יא.) דקאמר שמין לגנב ולגזלן יש להוכיח דשיעור אינו קונה ולהכי הוי פחת לבעלים וא"ת דר' אלעזר גופיה במרובה (ב"ק דף פח.) קאמר תדע שהתם גניבה הוי יאוש בעלים כו' מה טביחה דאהנו מעשיו אף מכירה דאהנו מעשיו והיכי אהנו מעשיו דטביחה אי שיעור אינו קונה אלמא משמע דאהני מעשיו אקנאה בשיעור מעשה וי"ל דאהנו מעשיו לאו דאהנו לענין קנין אלא דאהנו לענין לקלקל ולהפסיד ממון בעבירת הבהמה מ"ג הא דאית ליה דשיעור לא קני היינו במתה מאליה או נרגא דאיתבר מאליו אבל בידים כגון עבירה קני בשיעור מעשה: **בי האי גוונא מאי.** תימה מאי קמבעי ליה הלא מתה ממש מחמת מלאכה וי"ל דאיבעי ליה אם שיעה בתה שהוליכה למקום שהרבה עכברים מצויין אבל אין לו לשמור שלא יהרגוהו:

ומתה כדרכה בי גנב. ואם תאמר מה צריך לומר דמתה בי גנב ויש לומר משום דנזה טעו אותם שסברו שמתה בפשיעה: **שאלה** חצי היום ושכרה חצי היום. לא זו אף זו קתני לא מיבעיא שאלה חצי היום ושכרה

חצי היום דספק גמור (ג) דאיכא למיטעי שהכל ביום אחד ומשיב דברא דממונא ולהכי קתני בפיפא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו אלא אפי' שאלה היום ושכרה למחר אית לן למימר יחלוקו ולא מיבעיא בפרה אחת דספיקא רבה היא אלא אפילו בשתי פרות יחלוקו: **ביום** שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב. בגמרא מוקי לה ר"נ בשיש עסק שבועה ביניהם וקשה לר"י דאמאי צריך לאוקומי (ג) הכי דבלאו הכי הוי ליה מחויב שבועה על ידי גלגול דאמר ליה משכיר אישתבע לי מיהת דכדרכה מתה וע"י גלגול צריך לישבע דשכורה מתה ואינו יכול לישבע דהא קאמר איני יודע ומתוך שאינו יכול לישבע משלם דה"נ מפרש בגמ' מתניתין דקתני זה אומר שאולה זה אומר שכורה ישבע ששכורה מתה שנשבע על ידי גלגול וכן במציעתא השוכר אומר ששכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור ואמאי פטור ליפא ליה אישתבע לי דכדרכה מתה ועל ידי גלגול איצטריך לישבע דשכורה מתה דלפ על פי שהמשכיר טוען ספק יכול הוא להשביע שוכר על ידי גלגול מן התורה דגמרינן מסוטה בברייתא בפ"ק דקדושין (דף כח. ושם) ובפיפא נמי בזה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע אמאי יחלוקו נימא תמוך שאינו יכול לישבע ע"י גלגול משלם ומראה לר"י דאין מגלגלין אלא כשתבע טוען ודאי דומיא דסוטה שטוענת ודאי אבל בריש ופיפא שהנתבע טוען שמא אין מגלגלין דלא הוי דומיא דסוטה אך קשה מלישנא שהשוכר טוען ודאי ואור"י דמיירי כשמאמינו המשאיל במה שאומר שכדרכה מתה ואינו מזקיקו לישבע על כך ואינו מימה דלא הוי דומיא דפיפא דזה אומר שאולה וזה אומר שכורה דמיירי כשאינו מאמינו דאורחא דמילתא הוא דבפיפא דהמשאיל רואה שהשוכר משקר אין רגיל להאמינו אבל במציעתא רגיל הוא להאמינו כיון שהוא אינו יודע אם משקר אי נמי כולה מיירי כשהמשאיל יודע שמתה כדרכה ובפיפא עושה עצמו כלא יודע (ד) להשביעו ע"י גלגול ששכורה מתה כדי שיודה האמת שהוא יודע ודאי ששאולה מתה אבל במציעתא אינו רואה להשביעו ולגלגל עליו אחרי שהוא מוסיף ויכול להיות שהוא אומר אמת ואם תאמר מגלגלין שבועה לעולם דאפילו כשנתבע טוען ודאי יהא נאמן במיגו דאי בעי אומר אינו יודע וי"ל דאין זה מיגו דאין אדם עושה עצמו כלגלן מסופק כי אז נראה שהמובע אומר אמת שטוענו ברי והוא טוען אינו יודע ועוי"ל דאין מגלגלין כשטוען תובע טענת שמא אלא בדבר דדומה קצת (ה) כגון טענת אריסין ואפוטרופסין דשבועות (דף מח: ושם) שרגילין ליהנות משל חבריהם משום דמורו היתרא כדאמרינן התם וכגון סוטה שרגילים לדבר שקיצה ונפתרה ויש לחוש שמא זינתה גם באיכרסין ולכך אין מגלגלין בתמתין אלא ע"י טענת ודאי ואם תאמר על טענת ודאי מגלגלין אפילו על דבר שאינו דומה אמת כיון דגלגול מסוטה נפקא לן וי"ל דלפיכן בקדושין מעיקרא ממון בקל ומומר

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הלכה ג סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' שדה תענ"ד:
כג ב טוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ג:
כד ג מיי' פ"ב מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף ח:
כה ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף יב:
כו ה ו מיי' שם הלי' ד טוש"ע שם סעי' יג:
כז ז ח מיי' שם הלי' ג טוש"ע שם סעיף ד:
כח ט מיי' שם פ"ג הלי' ג סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' שדה סעיף ד וע"ש:

מוסף רש"י

פשיעה בבעלים. אחד מן השומרים שפשע כשהיו בעלים במלאכתו (לעיל צז.). למאן דאמר חייב. אלא לאחריה פטור בבעלים אלא בשאל ושומר שכר, שחייבן אלא בפשיעה, אבל שומר חנם שחייבו אינו אלא בפשיעה אינו פטור משום בעלין עמו הואיל ופשע (לעיל פא.).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה זיל וכו' ת"ג חיים שניס ישלם הכל: (ב) ר"ת שאלה וכו' דפקק גמור הוא דאיכא למיטעי כיון שהכל ביום אחד והשיב דברא דממונא. וע"ש פי' דבלא טעמותיהם יש פפק לכ"ד במ"ש התוס' לעיל דף ב ע"ב וכן לקמן דף ק תוספות ד"ה ולאחר: (ג) ד"ה ביום וכו' לאוקמי בהכי: (ד) בא"ד להשביע לשובר ע"י: (ה) בא"ד דדומה קצת שהוא אמת כגון טענת אריסין:

גליון הש"ם

גמ' איבבעיה. ניטין דף כט ע"ב ותף עז ע"ב ע"ז דף כב ע"א:

הגהות הגר"א

(א) גמ' גברא בר. נ"ב דאמתה מחמת מלאכה הוא. טיר וכן לקמן בפיפא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com